دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر ھەققىدە ھېكايىلەر — 2

داڭدار پەيلاسوپ

نىچشى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

دۇنيادىكى مەشھۇر ئەسەرلەر ھەققىدە ھېكايىلەر

داڭدار پەيلاسوپ نىچشې

ئاپتورى : بەي لىپىڭ

تەرجىمە قىلغۇچى : مەمتىمىن تۇرسۇن

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

超越毁灭 - 尼采：维吾尔文/白力平编著；买买提明·吐尔逊译. - 乌鲁木齐：新疆人民出版社，2000.3 （2009.4 重印）
（世纪人物传记故事丛书·第2集/刘俊峰主编）
ISBN 978-7-228-05586-9

Ⅰ.超… Ⅱ.①白… ②买… Ⅲ. 尼… 生平事迹 - 维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.I25

中国版本图书馆 CIP 数据核字(1999)第76826号

责任编辑　艾克巴尔·艾力
责任校对　赛娜瓦尔，扎米拉
特约校对　阿依古丽·亚森
封面设计　祖力喀尔装帧
出版发行　新疆人民出版社
地　　址　乌鲁木齐市解放南路348号
邮　　编　830001
电　　话　0991-2827472
印　　刷　乌鲁木齐八家户彩印有限公司
经　　销　各地新华书店
开　　本　880×1230毫米 32开本
印　　张　4.75
版　　次　2000年3月第1版
印　　次　2009年4月第2次印刷
印　　数　4001 - 7000
总 定 价　80.00 元
单　　价　8.00 元

بۇ كىتاب بېيجىڭ كۇتۇپخانا نەشرىياتىنىڭ 1997 ـ يىل 1 ـ ئاي 1 ـ نەشرى، 1997 ـ يىل 1 ـ ئاي 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据北京图书馆出版社1997年1月第1版，1997年1月第1次印刷本翻译出版。

دۇنيادىكى مەشھۇر شەخسلەر ھەققىدە ھېكايىلەر — 2

داڭدار پەيلاسوپ — نىچشې

ئاپتورى: بەي لىپىڭ
تەرجىمە قىلغۇچى: مەمتىمىن تۇرسۇن
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەكبەر ئەلى
مەسئۇل كوررېكتورى: سەنەۋەر ئىبراھىم، زەمىرە پىدائى
تەكلىپلىك كوررېكتورى: ئايگۈل ياسىن
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: زۇلقەر لايىھەچىلىكى
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830001
تېلېفون: 2827472 ـ 0991
باسقۇچى: ئۈرۈمچى باجياخۇ رەڭلىك مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلار
فورماتى: 1230 × 880 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 4.75
نەشرى: 2000 ـ يىلى 3 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى: 2009 ـ يىلى 4 ـ ئاي 2 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 7000 － 4001
كىتاب نومۇرى: ISBN 978 － 7 － 228 － 05586 － 9
ئومۇمىي باھاسى: 80.00 يۈەن
يەككە باھاسى: 8.00 يۈەن

كىرىش سۆز

نىچشې توغرىسىدىكى ئىككى پاكىت تولىمۇ ھەيران قالارلىق: بىرى، ئۇ پوپ جەمەتىدە تۇغۇلۇپ، كېيىن خرىستىئان دىنىغا قارشى ئەڭ كەسكىن تەنقىدچىگە ئايلانغان؛ يەنە بىرى، ئۇ ئاياللار مۇھىتىدا ئۆسۈپ يېتىلگەن، ئەمما كېيىن ئەڭ قەتئىي ھالدا ئاياللارغا قارشى تۇرغۇچىغا ئايلانغان. نىچشې ئاساسەن تۇغما ئاسىي، بۇ ئۇنىڭ كىشىلىك ھايات ئىزدىنىشىدە تەنھا ـ تايانچسىز قىلىشىنى، جاپا ـ مۇشەققەتكە گىرىپتار بولۇشىنى بەلگىلىگەن. لېكىن، ئۇنىڭ يۇنانچە قەيسەر خاراكتېرى ئۇنى كىشىلەرنىڭ سوغۇق مۇئامىلە قىلىشى ۋە مەسخىرە قىلىشىنى بىۋاسىتە كۆرۈشكە جۈرئەت قىلدۇرۇپ، قەيسەرلىك بىلەن ئىدىيە يولىنى ئاچقان. ئەمما، ئۇنىڭ پۈتۈن ئۆمرىگە ھەمراھ بولغان تەنھالىق ۋە كېسەللىك ئازابى يەنە ئۇنى جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىن ئىنتايىن قاتتىق ناباب قىلغان ۋە زىيانغا ئۇچراتقان. مەنىۋى جەھەتتىن ئۆزاققىچە ھېسداشلىقنىڭ ئېرىشەلمەسلىكى ۋە كىشىلەرنىڭ چۈشەنمەسلىكى سەۋەبىدىن تارتقان ئازابى ئاخىر ئۇنى روھىي جەھەتتىن چۈشكۈنلەشتۈرۈپ ئەقلىدىن ئازدۇرغان.

سوغۇق مۇئامىلىگە يەتكۈچە ئۇچرىغان نىچشې ئۆزىنى دەۋرىدىكى «ئۆگەي دادىنىڭ ئوغلى» دەپ ئاتىغان، ئۇ ئۆزى ياشىغان دەۋرنى پاش قىلىپ ۋە ئۇنىڭغا زەربە بېرىپ، تەڭرى ئۆلدى دەپ جاكارلىغان، قىممەتلىك نەرسىلەرگە قايتىدىن باھا بەرمەكچى بولغان، ھوقۇق ئىرادىسىنى تەشەببۇس قىلغان، ئادەتتىن تاشقىرى ئادەم پەلسەپىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ھاياتلىق ئىرادىسىنى تەكىتلىگەن. ئۇنىڭ قورقۇنچلۇق بۇ ئىدىيىۋى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

تەلىماتى ئەينى چاغدا كۆكنى يېرىپ ئۆتكەن چاقماقتەك، جەمئىيەتكە كۆرسەتكەن زەربە بېرىش كۈچى ۋە زىلزىلىگە كەلتۈرۈش قۇدرىتى شۇ دەۋردىن زور دەرىجىدە ھالقىپ كەتكەن. نىچشې دۇنيا بىلەن خوشلىشىپ، 20 ـ ئەسىرنىڭ قوڭغۇراق ئاۋازى ياڭرىغاندىن تارتىپ ھازىرغىچە بولغان 100 يىلغا يېقىن تارىخ داۋامىدا شەرق ۋە غەربتىكى ئىنسانىيەت جەمئىيىتى نىچشې ئىدىيىسىنىڭ غايەت زور تەسىرىگە ئۇچرىغان.

نىچشې پۈتۈن ھاياتىدا كۆپ ئەسەر يازغان، «تراگېدىيىنىڭ مەيدانغا كېلىشى» ئۇنىڭ تۇنجى ھەم ئەڭ مەشھۇر ئىلمىي ئەسىرى ھېسابلىنىدۇ. «زوروئاستېر شۇنداق دەيدۇ» ئۇنىڭ داڭلىق ئەسىرى ھېسابلىنىدۇ. «قاراڭ! بۇ ئادەمگە» دېگەن ئەسەرنى دۇنيادىكى ئەڭ غەلىتە، ئەڭ تەكەببۇر تەرجىمىھال دېيىشكە بولىدۇ. بۇلاردىن باشقا ئۇ يەنە ئارقا ـ ئارقىدىن «تاڭ نۇرى»، «ئەخلاق تەسەببۇناملىسى»، «مەبۇدلارنىڭ زاۋالى»، «خرىستوسقا رەددىيە» قاتارلىق بىر قاتار ئەسەرلەرنى يازغان. ئەمما، نىچشېنىڭ دەۋرگە ماس كەلمىگەن شۇ ئىدىيىلىرىنىڭ ئاشكارا خىرىس قىلىشى بىلەن ئۇنىڭ ئەسەرلىرى زاماندىشلىرى تەرىپىدىن كۈرسى چۈشۈش ۋە چەكلىنىش تەقدىرىگە ئۇچرىغان. كىشىلەر سوغۇق سۈكۈت قىلىش ئارقىلىق بۇ سەۋدايىغا، بۇ تەنها چۆقان كۆتۈرگۈچىگە قارشىلىق كۆرسەتكەن.

نىچشېنىڭ ھايات چاغدىكى كىشىلەر تەرىپىدىن چەتكە قېقىلىشى بىلەن ئەڭ زور دەرىجىدە پەرق قىلىدىغىنى ئۇنىڭ ئۆلگەندىن كېيىنكى شۆھرەت قازىنىشى بولدى. تالانتنىڭ ھامان بايقىلىدىغان ۋاقتى بولىدۇ، دانىيىنىڭ ئەدەبىي ئوبزورچىسى گېئورگىي برانكىس نىچشې پەلسەپىسىنى سۆزلىگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ نامى چىقىشقا باشلىدى. ئەمما، فاشىستلار نىچشېنىڭ پەلسەپىسىنى بۇرمىلاپ ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ سەلبىي تەرەپتىن نىچشېنىڭ تەسىرىنى كېڭەيتكەن. خۇددى كىشىلەر ئېيتقاندەك، نىچشې ئىدىيىسىنىڭ ئۇرۇقى ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن

ياخشىلىق بىلەن يامانلىقتىن ئىبارەت ئىككى تال گۈل بولۇپ ئېچىلغان. مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرى، نىچشې پەلسەپىسى ئېلىمىزگە كىرگەن چاغدا، مەلۇماتلىق زاتلارنىڭ قاتتىق تەرىپلىشىگە ئېرىشكەن. گۇمانىتار پەنلەر ئۇستازى ۋاڭ گوۋېي شوپېنخاۋېر بىلەن نىچشېنى «دۇنيادا تەڭدىشى يوق تالانت ئىگىسى» دەپ ئاتاپ، ئۇلارنىڭ تەلىماتىغا ھۆرمەت بىلدۈرگەن. «جۇڭگو نىچشېسى» دەپ ئاتالغان لۇشۇنمۇ نىچشې پەلسەپىسىنىڭ ئۇرغۇپ تۇرغان زوقلاندۇرغۇچى كۈچىنى قىزغىن مەدھىيىلىگەن. ھالبۇكى، 50 — 60 - يىللارغا كەلگەندە نىچشې تەلىماتى يەنە ئەكسىيەتچىل پەلسەپە ھېسابلىنىپ كەسكىن ھۇجۇمغا ئۇچرىغان.

نىچشېنىڭ چوڭقۇر پىكرى پۈتۈنلەي پىشقان ئىنچام تىلىغا يوشۇرۇنغان، ئۇنىڭ ئىدىيە ماھىيىتىنى ئەتراپلىق ئىگىلەش ئۇچۇن، ئۇنىڭ ھاياتىي پائالىيەتلىرىنى چۈشىنىشكە توغرا كېلىدۇ. شۇڭا، مەن نىچشېغا كۆڭۈل بۆلىدىغان ۋە ئۇنى ياخشى كۆرىدىغان كىچىك دوستلارغا بىرئاز ياردىمى تېگەر، دېگەن ئۈمىدتە بۇ كىتابچىنى يېزىپ چىقتىم.

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب بالىلىق دەۋردىكى پوپ چۇشى 1

ئىككىنچى باب لېيپىسگتا كۆزگە كۆرۈنۈش 17

ئۈچىنچى باب كىشىنى هاياجانلاندۇرىدىغان دوستلۇق 37

تۆتىنچى باب بايروئىتتىن قېچىش 57

بەشىنچى باب هايات ـ مامات ئارىلىقىدا 86

ئالتىنچى باب ئەتىرگۈلنىڭ تۈنجى خازان بولۇشى 98

يەتتىنچى باب روهنىڭ ئوغلى ـــ زوروئاستېر 117

سەككىزىنچى باب ئاخىرقى ئادىشىش 131

نىچشې يىلنامىسى 143

بىرىنچى باب بالىلىق دەۋردىكى پوپ چۈشى

1844 ـ يىلى 15 ـ ئۆكتەبىر ئىنسانلار تارىخي سەھىپىسىدىن ئورۇن بىرىشكە ئەرزىيدىغان بىر كۈن، پرۇسسىيە بىلەن ساكسونىيە چېگراسىدىكى كەڭ بىر تۈزلەڭلىكتە — روكىن دەپ ئاتىلىدىغان نامرات، ئەمما گۈزەل بىر كىچىك كەنتتە بىر گۆدەك ھاياتلىق دۇنياغا كۆز ئاچتى، مانا بۇ يېرىم ئەسىردىن كېيىن دۇنيانى زىلزىلىگە كەلتۈرگەن كاتتا پەيلاسوپ فرىدىخ نىچشې.

نىچشې ئەۋلادمۇئەۋلاد دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان بىر ئائىلىدە تۇغۇلغان. ئۇنىڭ چوڭ بوۋىسى بىلەن بوۋىسى ئىلاھىيەتتىن دەرس ئۆتكەن، دادىسى كارل لېۇدوۋىك نىچشې ئىجتىھاتلىق پوپ، ئاپىسى فرانسىسكانىڭ بوۋىسى ۋە دادىسىمۇ چىركاۋ خادىمى ئىدى.

بىرقانچە يىل ئۆتكەندىن كېيىن، خرىستىئان دىنىي ئېتىقادى ئىنتايىن مۇستەھكەم بولغان شۇنداق ئەنئەنىۋى قورغاندىن دىنىي ئىلاھىيەت يولىدىن چىققان ئىنتايىن كەسكىن تەنقىدچى مەيدانغا چىقىدۇ، دەپ كىممۇ خىيالىغا كەلتۈرسۇن؟

ئۇنىڭ دادىسى خىزمەتنى ياخشى ئىشلىگەنلىكتىن ئەتىۋارلاپ ئىشلىتىلگەن. پرۇسسىيە پادىشاھى فرىدرىخ ۋىلھېلىم Ⅳ (1795 — 1861) نىڭمۇ ئالاھىدە ئىلتىپاتىغا ئىگە بولغان. ئەسلىدە ئۇ مەنسەپ تۇتۇشنى ياخشى كۆرەتتى، لېكىن ئۇ باش ئاغرىقى ۋە نېرۋا كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانلىقتىن، دەم ئالغاچ ئۆزىنى كۈتۈشكە مەجبۇر بولغان. ئۇ بىر يېزىدىكى دىنىي رايوننىڭ خىزمىتىگە مەسئۇل بولۇشنى ئىلتىماس قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ روكىن كەنتىگە ئەۋەتىلگەن. بۇ بىر خىلۋەت

كۆڭۈلدىكىدەك پاناھلىنىدىغان جاي ئىدى. بۇ جايدا تۇي قىلغىنىغا تۆت يىل بولغان خوتۇنى ئۇنىڭغا ئۇزاقتىن بۇيان ئارزۇ قىلغان تۇنجى ئوغلىنى تۇغۇپ بەردى. مانا بۇ فرىدرىخ نىچشې ئىدى. نىچشېنىڭ تۇغۇلغان كۈنى باشقىلاردىن پەرقلىق بولۇپ، دەل پادشاھ فرىدرىخ ۋىلھېلىم IV نىڭ تۇغۇلغان كۈنى ئىدى. مۇنداق تاسادىپىي توغرا كېلىپ قېلىش ئۇنىڭ دادىسىنى خۇشاللىققا چۆمدۈرگەن. بۇ سەمىمىي ئاق كۆڭۈل پوپ ئوغلىنى چوقۇندۇرىدىغان كۈنى ھاياجانلانغان ھالدا: «ئېھ، ئۆكتەبىر، مۇقەددەس ئۆكتەبىر سەن ھامان مېنى خۇشاللىققا غەرق قىلىسەن. بىراق، سەن ماڭا ئاتا قىلغان بارلىق خۇشاللىق ئىچىدە تۇنجى ئوغلىنى چوقۇندۇرۇشتەك ئەڭ چوڭقۇر، كىشىنى ئەڭ ھاياجانلاندۇرىدىغان بۇنداق خۇشاللىق بولۇپ باقمىغان! ... مەن ئىنتايىن ھاياجانلانغان ھالدا كۆڭلۈمدىكىنى شۇنداق ئىزھار قىلىمەنكى، سۆيۈملۈك ئوغلۇمنى خۇداغا تەقدىم قىلالايمەن، مېنىڭ ئوغلۇم، فرىدرىخ ۋىلھېلىم، بۇ سېنىڭ ئىسمىڭ، سەن بىلەن بىر كۈندە تۇغۇلغان ئالىيجاناب شاپائەتچى پادىشاھنى خاتىرىلەيمەن» دېگەن. بۇ پەۋقۇلئاددە تۇغۇلغان كۈنىنىڭ نىشچېغا ئەكەلگەن لەززىتى ھەر قېتىم مۇشۇ كۈن يېتىپ كەلگەندە پۈتۈن مەملىكەت شادلىققا چۆمگەندەك خۇشاللىقتىن بەھرىمەن بولۇشتىن ئىبارەت ئىدى.

نىشچېنىڭ بالىلىق چاغلىرىدىكى خۇشاللىق ۋاقتى ئىنتايىن قىسقا بولدى. ئۇنىڭ تىلى ناھايىتى كېچىكىپ چىقتى، ئۇ گۆدەك يېشىغا ماس كەلمەيدىغان سورلۇق، چوڭقۇر نەزەر بىلەن ئەتراپتىكى بارلىق نەرسىلەرگە ئۇندىمەي تىكىلىپ قارايتتى. ياش پوپ جىمغۇر ئوغلىنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتى. دائىم ئۇنى سىرتقا ئاچىقىپ ئايلاندۇرۇپ كېلەتتى. نىچشې چوڭ بولغاندىن كېيىن، دادىسى بىلەن بىرلىكتە سەيلە قىلغان كەچتىكى قوڭغۇراقنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان چاغلىرىنى ئىنتايىن سېغىناتتى.

كۆپ ئۆتمەي، نىچشې يەنە بىر سىڭىل، بىر ئۇكىلىق بولدى. 1846 ـ يىلى سىڭلىسى ئېلىزابېتا تۇغۇلدى. 1848 ـ يىلى ئىنىسى جوزېف تۇغۇلدى. بۇ ئائىلىدىكىلەر تېخى ئائىلىۋى بەختتىن بەھرىمەن بولغۇچە، بەختكە قارشى بالايىئاپەت يېتىپ كەلدى.

1848 ـ يىلى ئاۋغۇستتا نىچشېنىڭ دادىسى ئۆزىنىڭ تاش پەلەمپىيى ئۈستىدىن يىقىلىپ چۈشتى ۋە بېشى قاتتىق ئۇرۇلۇپ، بىر خىل ئەجەللىك كېسەل ـــ مېڭە يۇمشاش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولۇپ، ئىككىنچى يىلى ئىيۇلدا ئالەمدىن ئۆتتى. بىرنەچچە ئايدىن كېيىن نىچشېنىڭ ئەمدىلا ئىككى ياشقا كىرگەن ئىنىسى ئۆلۈپ كەتتى.

تىنچ، خۇشال تۇرمۇش بۇزۇلۇپ تاشلاندى. بۇ قورقۇنچلۇق كەچۈرمىش توغرىسىدا، نىچشې 14 ياشقا كىرگەندە خاتىرىسىگە مۇنداق دەپ يازدى:

«بىر كېچىسى بىر توپ دەرەخنىڭ گۈلتاجىسىنى ئۈزۈۋالغان چاغدا، پۈتۈن دەرەخ قۇرۇپ كېتىدۇ. قۇشلارمۇ ئۇنىڭ شېخىغا قونمايدۇ. ئائىلىمىزنىڭ گۈلتاجى ئۈزۈپ تاشلىنىپ، خۇشاللىق ۋۇجۇدىمىزدىن كۆتۈرۈلدى. چوڭقۇر قايغۇ ـ ھەسرەت بىزنىڭ بارلىقىمىز بولۇپ قالدى. كۆڭلىمىزنىڭ جاراھىتى تېخى ساقايماي تۇرۇپلا قايتىدىن ئازابلاندى. مۇشۇ ۋاقىتتا، مەن بىر چۈش كۆردۈم، چۈشۈمدە مۇڭلۇق فىسگارمون ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، خۇددى دەپنە مۇراسىمىغا ئوخشاش. بۇ مۇزىكا ئاۋازىنىڭ نەدىن ئاڭلىنىۋاتقانلىقىنى بىلمەكچى بولغىنىمدا، بىر قەبرە دەھشەتلىك يېرىلىپ، ئاخىرەتلىك كىيىم كىيگەن دادام پەيدا بولدى، ئۇ چېركاۋدىن ئۆتۈپ قايتىپ كەلگەن چاغدا بىر كىچىك بالىنى قۇچاقلىۋالغانىدى. قەبرە يەنە ئېچىلىپ دادام غايىب بولدى. قەبرە تېشى قايتىدىن ئەسلىدىكى جايىغا قايتىپ كەلدى. فىسگارموننىڭ قايغۇلۇق ئاۋازىمۇ شۇنىڭغا ئەگىشىپ توختاپ قالدى. مەنمۇ ئويغىنىپ كەتتىم. ئەتىسى ئەتىگەنلىكى بۇ

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

چۈشۈمنى مېھرىبان ئاپامغا ئېيتىپ بەردىم. ئارقىدىنلا ئىنىم جوزېف ئاغرىپ قالدى ھەمدە بىرنەچچە سائەتتىن كېيىن ئالەمدىن ئۆتتى. بىز ئىنتايىن ھەسرەت چەكتۇق، مېنىڭ كۆرگەن چۈشۈم پۈتۈنلەي راست بولۇپ چىقتى، چۈنكى ئىنىمنىڭ جەسىتى دادامنىڭ قۇچىقىغا دەپنە قىلىندى. بۇ قوشلاپ كەلگەن بالايىئاپەتتىن كېيىن، خۇدا بىزنىڭ بىردىنبىر تەسەللىمىز بولۇپ قالدى. بۇ 1850 ـ يىلى يانۋارنىڭ ئاخىرى ئىدى.»

دادىسىنىڭ بالدۇرلا ئالەمدىن ئۆتۈشى، ئىنىسىنىڭ كىچىك تۇرۇپلا ئۆلۈپ كېتىشى نىچشېنىڭ گۆدەك قەلبىدە ئىنتايىن چوڭقۇر ئىز قالدۇردى. ئارقا ـ ئارقىدىن كەلگەن بۇ ئېچىنىشلىق ئەھۋال ئۇنى پۈتۈنلەي قورقۇنچ ئىچىگە سېلىپ قويدى. شۇنداق قىلىپ تۇغما زېرەك بالا ۋاقىتسىز ھالدا كىشىلىك ھاياتنىڭ قايغۇ ـ ھەسرىتىنى باشتىن كەچۈردى. بۇلار ئۇنىڭ مىجەز ـ خاراكتېرىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە قايغۇ ـ ھەسرەت ئۇرۇقىنى چاچتى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا كېيىنكى چاغلارغا كەلگەندە نىچشېنىڭ ھايات توغرىسىدىكى چوڭقۇر تەپەككۇرى ۋە ھارماي ـ تالماي ئىزدىنىشىنى قوزغاتتى.

تەخمىنەن 1850 ـ يىلى ئاپرېلدا روكېندىكى پوپنىڭ تۇرالغۇسىنى تاپشۇرۇشقا توغرا كەلدى. نىچشېنىڭ ئائىلىسى سالې دەرياسى بويىدىكى نامبۇرگ شەھىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولدى. نىچشې 14 ياشتا يازغان تەرجىمىھالىدا كۆچۈش ھارپىسىدىكى ھەسرەتلىك كەيپىياتنى مۇنداق تەسۋىرلىگەن: «قايغۇلۇق كەچلىك ئىبادەت قوڭغۇرىقى ئالدىنقى زالغا يېتىپ كەلگەن، زېمىننى قاراڭغۇلۇق قاپلىغان بولۇپ، كۆكتە تولۇن ئاي، يۇلتۇزلار چاقناپ تۇراتتى. مەن خېلىغىچە ئۇخلىيالمىدىم، يېرىم كېچە بولغاندا ئاستاغىنا قورۇغا چىقتىم. قورۇغا لىق يۈك بېسىلغان چوڭ ھارۋىلار توختىتىپ قويۇلغان، ھارۋىكەشلەرنىڭ ئۇيقۇ باسقان چىرايلىرى كىچىككىنە ئۆيدە غۇۋا كۆرۈنۈپ

تۇراتتى، مەن باشقا جايغا بېرىپ ماكانلىشىشىدىغانلىقىمىزغا زادىلا ئىشەنگۈم كەلمەيتتى. روكسىندا شاد - خۇراملىق ۋە ئازاب - ئوقۇبەتنىڭ تەمىنى تېتىغانىدىم. بۇ چاغدا دادام ۋە كىچىك ئىنىم دەپنە قىلىنغانىدى. بۇ جايدا ئاھالىلەر بىلەن ئىناق، يېقىن ئۆتەتتۇق. بۇ كەنتتىن ئايرىلىش نېمىدېگەن ئازابلىق ئىش - ھە! تاڭمۇ يورۇشقا باشلىدى. ھارۋا يېزىلاردىكى يوللاردىن ئۆتۈپ، بىزنى نانبۇرگقا ئەكەلدى. بىز ئۇ جايدا ماكانلاشتۇق، خەير - خوش، خەير - خوش قەدىرلىك ئانا ماكان !»

نانبۇرگ خوخېنزوللېرن سۇلالىسىنىڭ كۆۋرۈك بولۇشىغا ئېرىشكەن كاتتا شەھەر ئىدى. نىچشې بۇ شەھەرنىڭ ئاۋات كوچىلىرىغا، قەدەمدە بىر چىركاۋلىرى ۋە ئۇيۇاقتىن - بۇياققا ئۆتۈپ تۇرغان ئادەملىرىگە تازا كۆنۈپ كېتەلمىدى. ئۇ يۇرتىدىكى ياپپېشىل ئوتلاق، سۇپسۇزۇك كۆلچەك ۋە چىرايلىق باغلارنى قاتتىق سېغىنىدى.

دادىسى ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن، نىچشې پۈتۈنلەي ئاياللارنىڭ باشقۇرۇشىدىكى ئائىلىدە تۇرمۇش كەچۈردى. يەنى مومىسى، ئىككى كىچىك ئانىسى، ياش ئاپىسى ۋە سىڭلىسى ئائىلىدىكى كەيپىياتنى بەلگىلەيتتى ۋە ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسىتەتتى. دېمەك، نىچشې ئىخلاسمەن ۋە ئۆزىگە ئىشىنىدىغان بۇ ئاياللارنىڭ غەمخورلۇقى ئاستىدا ئۆسۈپ يېتىلدى. ئاپىسى ئۇنىڭغا كىتاب ئوقۇشنى ئۆگەتتى. كىچىك ئانىسى روسالىي ئۇنىڭغا دىنىي دەرس ئۆتتى. نىچشېنىڭ كۆزى يىراقنى كۆرمەيتتى ھەمدە باش ئاغرىقى كېسەللىكىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانىدى. ئاپىسى ئۇنى سوغۇق ئۆتكۈزۈش، ھورلاندۇرۇش (يۇيۇندۇرۇش)، سەيلە قىلدۇرۇش قاتارلىق ئۇسۇللار بىلەن داۋالىدى. كەچلىك تاماقتىن كېيىن، بىر ئائىلىدىكى كىشىلەر مەشنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇرۇپ، دائىم مومىسى سۆزلەپ بەرگەن ئەجدادلىرىنىڭ قەدىمىي ھەم ئېسىل نەسەبلىرى توغرىسىدىكى ھېكايىلىرىنى ئاڭلايتتى. ياخشى ئائىلىنىڭ تەربىيىسىدە ئۆسۈپ

يېتىلگەن نىچشې ئۆزىنىڭ نام ـ ئابرۇيىغا ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرەتتى. جەمەتىنىڭ ئېسىل قانداشلىق مۇناسىۋىتىگە چوڭقۇر ئىشىنەتتى ھەمدە ئۇنى شەرەپ دەپ بىلەتتى. ئۇ «قاراڭ ! بۇ ئادەمگە» دېگەن تەرجىمىھالىدا: «مېنىڭ بوۋام پولشالىق ئاقسۆڭەك، شۇڭا قېنىمدا كۆپ مىللەتنىڭ خاراكتېرى بار» دېگەن. بۇنداق قاراشنى ئىسپاتلىغىلى بولمايدۇ، لېكىن بۇ قاراش بۇ ئاق كۆڭۈل ئائىلىنىڭ نەزەر دائىرىسىنى يېزىدىكى تار، ئەمما ئۆزىنى ئالاھىدە ۋە ئۇستۇن چاغلايدىغان دائىرىدىن ھالقىپ ئۆتكۈزۈۋەتتى. بۇنداق ئائىلە ئاھايىتى بۇرۇنلا نىچشېنىڭ مېڭىسىگە سىڭىپ كەتكەن بولۇپ، ئۇنى نىچشې پەلسەپىسىدە دائىم ئەيىبلىنىشكە ئۇچرايدىغان قەھرىمانلىق ئەخلاق ۋە ئاقسۆڭەك خاھىشىغا ئىگە ئادەتتىن تاشقىرى ئادەم تەلىماتىنىڭ ئەڭ دەسلەپكى ئىدىيىۋى سەۋەبى دېيىشكە بولىدۇ.

نىچشې دادىسىنى سېغىنىدى ھەمدە دادىسىنىڭ كەسپىگە ۋارىسلىق قىلىپ، جەمەتىدىكى باشقا بارلىق ئەرلەرگە ئوخشاش پوپ بولۇشىنى، خۇدانىڭ مۇبارەك نامىنى شېپى كەلتۈرۈپ سۆزلەيدىغان ھەم خۇداغا يېقىن بەندە بولۇشنى ئارزۇ قىلدى. ئۇ، بۇنىڭدىن تېخىمۇ ئالىيجاناب، تېخىمۇ مۇقەددەس ۋە ئۆزىگە تېخىمۇ مۇۋاپىق كېلىدىغان كەسىپ يوق دەپ ھېسابلىدى. قويۇق دىنىي تۈس ۋە ئەخلاق چەكلىمىسى بىلەن تولۇپ تاشقان ئائىلە كەيپىياتى نىچشېغا بىر خىل ناھايىتى ئېھتىياتچان تۇغما بىلىم تۇيغۇسىنى ئاتا قىلدى. ئۇنىڭدا بىر خىل ئۆزىنى ئۆزى چەكلەيدىغان ئىنتايىن يۇقىرى ئىقتىدارى بار ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھەربىر ئىشىدا ئېھتىياتچان بولمىسا بولمايدۇ دەپ ھېسابلىغانىدى، چوڭلارنىڭ ئەيىبلىشىنى خالىمايتتى. خىلۋەت بۇلۇڭ ـ پۇچقاقنى تېپىپ ئۆزىنىڭ خاتالىقى ئۇستىدە ئويلىنىپ، ئۆزىنى بىر خىل ئەيىبلەش ۋە ئۆزى توغرۇلۇق ئېنىق ھۆكۈم چىقىرىشنى خالايتتى. بۇنداق بالدۇر يېتىلگەن مىجەز ـ خاراكتېر كۆپچىلىكنىڭ نەزىرىدە ئۇنى پۈتۈنلەي سورلۇق،

سالماق، قائىدە ـ يوسۇندىن چىقمايدىغان بىر باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىسىغا ئايلاندۇرۇپ قويىدى. بۇ ھەقتە ئۇنىڭ سىڭلىسى فورىستېر ئىنچىشى مۇنداق جانلىق تەسۋىرلىگەن:

« بىر كۈنى مەكتەپتىن قويۇپ بەرگەن چاغدا، تۇيۇقسىز قاتتىق يامغۇر يېغىپ كەتتى. بىز كىچىك قىلىسنى قايتۇرۇپ كەلمەكچى بولۇپ، مەكتەپكە قاراپ ماڭدۇق. بارلىق بالىلارنىڭ ھەممىسى سارالڭ بولۇپ قالغاندەك ئۆزلىرىنىڭ ئۆيلىرىگە چاپماقتا ئىدى. ئاخىر كىچىك قىلىسمۇ پەيدا بولدى. ئۇ ئاستا مېڭىپ كېتىۋاتاتتى ... ئاپام تېزرەك ئۆيگە قايتقىن دەپ ئالدىراتقان چاغدا، پۈتۈن بەدىنى ھۆل بولۇپ كەتكەن كىچىك قىلىس تەمكىنلىك بىلەن: ‹ئاپا، لېكىن بىزنىڭ مەكتەپنىڭ قائىدىسىدە ئېنىق قىلىپ: ئوقۇغۇچىلار مەكتەپتىن قايتقاندا كوچىلاردا قالايمىقان يۈگۈرۈپ يۈرۈشكە بولمايدۇ، ئۇلار تىنچ، يۈرۈش ـ تۇرۇشى سىپايە ھالدا ئۆيگە قايتىشى كېرەك، دەپ يېزىلغان› دېگەن.»

ئۇ دائىم ئۆزىنىڭ شېرىكلىرىگە، «ئىنجىل»نىڭ مەلۇم بۆلەكلىرىنى ئوقۇپ بېرەتتى، ئۇلار ئىززەت ـ ئىكرام بىلەن جىمجىت تۇرۇپ ئاڭلايتتى، ئۇ چەكسىز تەقۋادارلىق ۋە سەممىمىي قىزغىنلىق بىلەن كۆپچىلىكنى چوڭقۇر تەسىرلەندۈرەتتى، شېرىكلىرى ئۇنى «كىچىك پوپ» دەپ ئاتايتتى. ئەينى چاغدا ئۆزىنى خۇداغا بېغىشلاشقا ئىرادە باغلىغان «كىچىك موناخ»نىڭ ئۇنىۋېرسىتېتنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، خرىستىئان دىنىنى يۇقۇملۇق كېسەللىك دەپ قارايدىغان كىشىگە ئايلىنىپ قېلىشىنى ھېچكىممۇ ئويلىمىغانىدى.

ئىنچىشى باشلانغۇچ مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، شەھەردىكى بىر خۇسۇسىي مەكتەپكە يۆتكەلدى. بۇ مەكتەپتە لاتىن تىلى ۋە گرېك تىلى ئۆگەندى. گرېك تىلى ئۆگىنىشىنىڭ ئىنتايىن قىيىن ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. ئۇ دىنىي دەرسلىكنى ئۆگىنىشكە كۆپ ۋاقىت سەرپ قىلدى. نېمىس تىلى

گىرامماتىكىسى بىلەن ماقالە يېزىشتىكى نەتىجىسى ئادەتتىكىدەك بولدى. ئۇ يەنە بوش ۋاقىتلىرىدا ئوقيا ئېتىش ماھارىتىنى ئۆگەندى ھەمدە قىسقا ئېپىزوت، شېئىرلارنى يازدى، بەزىدە تاغ ـ دەريالارنىڭ رەسىملىرىنى سىزدى.

مەكتەپتە نىچشې ساۋاقداشلىرىغا ئارىلاشمايتتى. ساۋاقداشلىرى بىلەن ناھايىتى ئاز ئوينايتتى. لېكىن، دوست تۇتۇشنى ئارزۇ قىلاتتى، بىراق دوست تاللاشتىكى تەلىپى بەك يۇقىرى ئىدى. بۇ خۇسۇسىي ئوتتۇرا مەكتەپكە كىرگەندىن كېيىن، نىچشې ئەڭ دەسلەپ ۋىلھېلىم بىند، گوستوف كىروگ بىلەن تونۇشتى. بىندنىڭ دادىسى ئەدەبىياتنى ياخشى كۆرەتتى، ئۇ نىچشېنى گىيوتېنىڭ ئەسەرلىرى بىلەن ئۇچراشتۇردى ھەمدە ئېمىش كلاسسىك ئەسەرلىرىنىڭ گۈزەل قاپىيىلىرىدىن بەھرە ئالدۇردى. بىندمۇ نىچشېنىڭ يېقىن دوستى بولۇپ قالدى، ئۇلار دائىم بىرلىكتە شېئىر ھەققىدە مۇھاكىمە قىلىپ، شېئىرلىرىنى ئالماشتۇرۇپ ئوقۇدى. كىروگ بولسا نىچشېنىڭ مۇزىكىچى دوستى بولۇپ قالدى، ئۇلار دائىم بىرلىكتە مۇزىكا ھەققىدە مۇھاكىمە قىلىپ، مۇزىكىلىق ئەسەرلەرنى ئورۇندىدى، ياكى بىرلىكتە كىروگنىڭ دادىسى چالغان سازنى ئاڭلىدى. كىروگنىڭ دادىسىمۇ مېندېلسون قاتارلىق مۇزىكانتلار بىلەن قويۇق بېرىش ـ كېلىش قىلىدىغان داڭلىق مۇزىكانت ئىدى. نىچشې ئىككى ئائىلە بىلەن باردى ـ كەلدى قىلىشنى بەك ياخشى كۆرەتتى، ئۇ دوستلىرىنىڭ دادىسىدىن ناھايىتى ياخشى شېئىر ۋە مۇزىكىنىڭ ئويغىنىش تەربىيىسىگە ئىگە بولدى.

شېئىر ۋە مۇزىكا شۇنىڭدىن باشلاپ نىچشېنىڭ ئۆمۈرلۈك ھەۋەسىگە ئايلاندى. بىر ئاز بوش ۋاقتى بولسىلا، تاپشۇرۇق ئىشلەشنى بىر ئاز كېچىكتۈرگەن بولسىلا، ئۇ بىر ئوتلۇق لىرىك شائىرلاردىن بولۇپ قالاتتى. 10 ياش ۋاقتىدا، ئەدەبىيات ـ سەنئەت ئىجادىيىتىنىڭ قىزغىنلىقىغا چۆكۈپ، بىر يىل ئىچىدىلا 50 پارچە شېئىر يازدى، لېكىن نىچشېنىڭ دەسلەپكى

شېئىرلىرى ھەسرەتلىك كەيپىيات بىلەن تولغان بالىلىق چاغلىرىدىكى بەختكە قارشى كەچۈرمىشلىرى ئۇنىڭ شېئىرلىرىغا چۈشەندۈرگىلى بولمايدىغان بىر خىل قايغۇ ـ ھەسرەت ئېلىپ كەلگەن:

« يوپۇرماقلار تۆكۈلگەندە،
كۆز شاملى ئېلىپ كەتتى.
ھاياتلىقنىڭ گۈزەل چۈشى،
كۆلدەك ئۇچۇپ توزۇپ كەتتى !»

«مەن قانداقمۇ ئىشىنەي،
قەبرىگە كىرىپ يېتىشقا.
ھاياتلىقنىڭ پەيزىدىن،
قايتا ئوزۇق ئېلىشقا؟

قوڭغۇراقتىن ياڭرىسا ئەكس سادا ئۇزۇنغا
ئىختىياسىز پاتمەن خىيال دېڭىزىغا:
ھەممەيلەن ئاتلىنىمىز ئاخىر بىر كۈن
مەڭگۈلۈك يۇرتىمىزغا يېتىپ بېرىشقا.»

نىچشې 14 ياشقا كىرگەندە شېئىر يېزىشقا ئۈچ قېتىم تازا كىرىشىپ كەتكەن. ئۇنىڭ ھېكمەتلىك سۆزلەردىن تەشكىل تاپقان شېئىرلىرى ۋە لىرىك شېئىرلىرىنىڭ پىكرى چوڭقۇر، ئۇسلۇبى ياخشى، تىلى گۈزەل ھەم ھېسسىياتقا باي ئىدى، نىچشې ياش قۇرامىغا يەتكەندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ پەلسەپە ئىدىيىسى ئارقىلىقلا ئەمەس ھەم ئۆزىنىڭ شېئىر يېزىش ئىقتىدارى ئارقىلىق ئەينى زامانىدىكى ۋە كېيىنكى شائىرلارغا بىۋاسىتە تەسىر كۆرسەتتى.

ئۇ ناھايىتى بۇرۇنلا مۇزىكىنى چۈشىنەتتى. بۇ ئۇنىڭ